

ANY VI.

Barcelona 31 de Maig de 1896.

NÚM. 22.

LA NOVA BOFETADA

Escrich aquest article palanquejant entre 'ls impulsos d' una indignació que m' aglopa al cor tota la sang, y les sollicitacions aquietadores de una gran, d' una immensa satisfacció.

No sé per quin cantó dexarme caure.

Dimecres á la nit anarem ab alguns companys á la casa dels telefonos inter-urbans á veure ab los propis ulls el cartell afrontós, ahon hi ha consignada la orde de la Direcció general de Correus y Telegrafos manant que no 's permeti en les converses telefóniques l' us del catalá.

He de dir la veritat: Pensant que eram á Catalunya, que eram á casa nostra, en la terra nostra, la visió d' aquell lletrero, la visió d' aquella sentència ahon gent forastera, desde Madrid, ens manen arrencarnos de la llengua el nostre parlar, lo meu esperit y 'l meu cos, tot lo meu ser, vá sentirse una tal saccejada que necessití per dominarme de les darreres energies de la voluntat. ¿Li havia de dexar allá penjat aquell retol ultratjador de ma patria y de ma llengua? Les mans se dalieh pera arreballar y fer miques aquell lletrero infamant penjat al rostre de nostra mare Catalunya.

Açó com á catalá. ¿Y cóm á home?... ¿Ab qué

's coneix, en aquesta Espanya sense ventura, que som al segle XIX? Ab qué 's coneix que son finides les épques del despotisme, y que vivim la vida dels respectes á la personalitat humana?

Hi han tres indrets á Europa, ahon son violades les lleys de la humanitat: En la Alsacia-Lorrena, en la Turquía y en la Espanya. En la Alsacia 's tracta d' un pays conquistat de fresch, ahon hi ha ganes de fugir; açó no justifica 'l despotisme prussiá, però fá molt diferent aquet cas del de Catalunya. El procedir d' Espanya no té semblança sinó ab el que se segueix á Turquía, en aquell poble que es la vergonya de Europa.

¿Y quin dret tenen els castellans pera posarnos una mordassa á la boca? Quin dret tenen pera manarnos que parlém la seva llengua? Quin dret tenen pera declarar indigne y proscripita la llengua dels nostres pares, la llengua de la nostra familia, la llengua del nostre poble, la llengua del nostre cor? Qui son ells pera venirnos ab aquets despotismes?... ¿Son més forts? Pregunteuho al tirá Felip V que declará al seu avi Lluís XIV que si no li enviava tropes franceses, no podria ab tots els seus castellans rendir á Barcelona. ¿Son més civilisats? Açó que ho conten les planes immensament nues de la Manxa á les vorades de nostres rius conquerides per la industria, y als rellexos de nostres montanyes

axamplats per la fanga del pagès. No, aquí mana el qui té necessitat de ser manat; aquí la civilització dexa dur el ceptre á la barbarie. Y la barbarie, que fora impotent, se fa per aquet consentiment poderosa; y del seu poder en pateix la justícia, ne vá malament la civilització y 'n plora Catalunya.

¿Y perquè ho sofrim? Ah! á mi me trau de cassola 'l desvergonyiment ab que 'ls castellans ens manen y 'ns fan ballar com los sembla; però quan me faig aquesta pregunta: ¿Y perquè ho consentim nosaltres? y veig pintada en los rostres de gran part dels nostres compatricis una indiferencia estúpida, aquella especie de tantmenfumisme, me sento confós de vergonya. Totes les cadenes, tots els jous son odiosos, però 'ls més repugnants son els consentits.

Peró 'l fet es que 'ls catalans van dexondintse, que al cor de Catalunya s' hi remouen sentiments que anys ha hi dormien; y 'ls fills retornats á l' amor de la mare, y 'ls catalans qui tenen oberts els ulls á les clarors de la civilització y que nodrexen sa consciencia ab la savia del dret qui ha axecada bandera en les avansades de la humanitat, s' encaren contra la tirania castellanista, y li diuen ab el cor ple d' amor á la santa y verdadera patria: ¡Arrera 'l Castellanisme! á fora les imposicions, á fora la barbarie! Siám catalans dignes; estimém el nostre Dret, estimém la nostra Patria; y al qui vulla fer violencia contra 'l nostre dret, ó la nostra llengua ó la nostra Patria, rebutjemlo ¡oh, catalans! ab totes les nostres forces...

¡No dexarnos parlar la nostra llengua! un castellà que cobra del sou que paguen els catalans, y que 'ns diu ab les ínfulas que solen gastar els *hidalgos*: no us consento parlar la vostra llengua, heu de parlar la meua!

La orde ultrajanta de la Direcció de Correus y Telegrafos ha arrencat de la premsa de Catalunya, de tota, un crit de protesta. ¿Sabéu quins foren los primers diaris que parlaren d' aquella orde y que la criticaren?... ¡*El Noticiero Universal* y *La Publicidad*! Els dos diaris més enemics del catalanisme, y més perniciosos pera Catalunya. Y ara entro en lo perquè de la satisfacció de que el començ les havia: Es que la orde d' aquella Direcció general ens fa als cata-

lanistes un servey molt assenyalat. Cada dia dihéu nosaltres als catalans que la nostra Patria es vexada, que es aborrida, que es maltractada, que 's vol destruhirla. Alguns ho comprenen, y 's fan dels nostres; molts no se 'n adonen, y troben que som uns exagerats. ¿Sí? som uns exagerats? No es cert que les coses catalanes son aborrides y maltractades? No es veritat que 'ls catalans son tractats d' esclaus? Donchs aquí ho teniu: llegiula la orde de la Direcció general de Correus y Telegrafos: llegiula!... ¿Vos puja la rojor á les galtes? Vos indignéu de aquesta avilidora prohibició?... ¡gracies á Deu! Aquí les teniu les nostres exageracions. Miréu-lo al enemich de la Patria que us pensavau que inventaven els catalanistes. Aquí 'l teniu. Sol anar sempre, con l' escorsó, per dessota les mates; y fibla d' amagat; per açó no 'l veyéu sovint. Mes ara, s' ha posat al descobert, y vos ensenya la urpa verinosa. Negéuho ara que nostra Catalunya es tiranizada y ofesa, y que som uns indignes els catalans que ho tolerém.

D' açó s' ha cremat el *Noticiero*.

El Noticiero Universal anava fent la seva, quietament, tranquilament, passejant el fibló verinós per dessota les plantes florides, aprofitant per la picada les hores del descuyt. Y ara aquella Direcció, dexantse dur d' un zel imprudent y avalotat contra 'l catalanisme, ha desvetllat als catalans, perjudicant qui sap fins á quin punt la táctica castellanisadora que anava donant tants bons resultats. Per açó desseguida ho va dir *El Noticiêro*: Ab aquests procediments no 's logra sino donar la rahó als catalanistes.

Com que 'ns convé molt que 'ns la donguen la rahó; com que si tots els nostres compatricis ens la daven, ¡adeu, ultratges castellans, adeu despotismes contra Catalunya! per açó á la enquimerada que 'ns produhí la orde prohibitoria del catalá, se 'ns hi es barrejada una bella onada de satisfacció, tant més justificada, en quant no resistirá aquella orde 'l *tolle* general ab que aquí ha estat rebuda.

N. VERDAGUER Y CALLÍS.

L' ANIVERSARI DE LA MORT DE L' YXART.

La ciutat de Tarragona ha guanyat un nou títol a la consideració de la gent il·lustrada y a la estimació dels bons catalans ab els recorts dignes que ha dedicat al seu fill Yxart en aquest aniversari de sa mort.

El fill era digne de la ciutat, y la ciutat ha fet un esforç hermós pera demostrar que merescué la honra d' esserli breçol.

Convencuts de que la consciència que van repreneient les localitats catalanes del seu interès propi, revelada, com en una de ses manifestacions mes delicades y significatives, en lo culte de la gloria de sos fills, es una de les formes mes sòlides de la necessaria rectificació dels sentiments bordissejats aquí per les confusions del despotisme centralista, ens creyém en lo dever de rendir a la ciutat de Tarragona l' homenatge de admiració y d' agraïment que li mereix el zel nobilíssim ab que veïlla la tomba d'aquell Yxart que no morirà ni en la admiració dels fills del Art, ni en la estimació dels fills de Catalunya.

L. R.

EN NARCÍS OLLER EN L' ANIVERSARI DE LA MORT DEL YXART

Barcelona 11 de Maig de 1896.

Srs. de la Junta de «El Renacimiento»,

Tarragona.

Amichs meus: No haig d' esforsarme gens pera fer entendre, als quins sabéu l' adoració qu' he tingut tota la vida pe l' meu irreemplassable cosí Yxart, ab quanta voluntat vos ajudaria avuy a texir la nova corona de semprevivas que voléu dedicar a sa memòria. Pero penseuhi bé y veureu com m' es impossible. Bastará qu' os senyali algunes de las rahons que m' ho impedexen pera que, ab vostre clar judici, convingáu en que se m' ha d' eliminar tot seguit d' exa nobilíssima col·laboració.

Fixeuvos en l' estret, estretíssim parentiu de sang y d' ànima que m' uní ab lo plorat difunt. La fraternal estimació que 'ns tingerem un y altre tota la vida desautorisarà sempre als ulls del públich tots los elogis que jo fassi del qui fou pera mi germà exemplar; y jo, per 'ell, no tinch, ni puch tindre més qu' elogis y llàgrimas.

Elogis per l' home. Pe 'ls parents, pe 'ls que l' hem estimat com a germà y com a germà l' plo-

rém, son aquets elogis de font tan íntima, tan santa, si axí puch dirho, que 'm repugnaria fins treure 'ls al públich, com las matexas llàgrimas que pujan espantadissas del cor pera esbargirse no més en el reclus santuari de la llar ó en lo sagrat reculliment del temple y del fossar; may en lo rebregadís paper d' una fulla volandera.

Elogis per l' escriptor. Devant de la profunditat de pensament y exquisitat de forma qu' enclouhen los llibres d' aquell gran poeta y crítich, ¿ahont trobaria jo, pobre de mi, paraulas de suficient forsa qu' expressin la forsa del meu encisament? Recordo encara ab dolor que may, en vida seva, vaig poder explicarli ab la vehemencia desitjada lo poderós efecte que 'm causavan casi sempre sos judicis y creacions.

Ferne una crítica? Ni de las sevas, ni de ningú. No só crítich, ni pretench serho, ni he trobat en la vida res més cómic que veure un sombrero nano posat de puntetas pera pendre la mida del cap d' un bon mosso. Ja no dich d' un jegan.

Entre l' crítich y el criticat hi ha d' haver sempre la proporció deguda, y considero la bona crítica de tals dificultats, que 'm decanto a exigir en aqueixa proporció major alsada al crítich. La comprensió de tota obra artística vol una sensibilitat y una serie de conexements técnichs que la farán sempre privilegiada é inaccessible a la multitut. Voler veure bé un quadro, capir bé una pessa de música ó judicar bé un llibre, es, fins per la majoria d' homens il·lustrats en ciencias ó arts diferents, voler la lluna, per més qu' ells no ho creguin. Donchs jo que só dels pochs qu' ho creuhen, jo que no pretench arribar a la lluna ab los meus brassos porque ja sé que 'ls tinch curts... ja 'm guardaré bé prou de cometre una irreverencia ni ab quí, de l' altre mon, me las perdonaria totes per l' amor que 'm tingué en aquest.

Y un recort? me direu. ¿Per qué no escribíu un recort? No tinch encare alé per ferho. Los recorts exirán si arriba l' dia que puga escriurels sense que llàgrimas traydoras s' acuytin a esborrar la tinta. Mentrestant, respecteumel' egoisme de dexarmels guardar en lo reliquiari més estimat de la meua ànima.

Axó es tot lo que pot respondre a vostra honrosa invitació, que no dich si os agraheix, vostre més coral amich.

NARCÍS OLLER.

Tercera Exposició general de Belles Arts.

III

LOS PINTORS DE CASA

En lo darrer article senyalarem los pochs que donen transparència á les seves pintures, encarnant una idea, sia positiva sia alegòrica, al fi y obecte de interessar la vista y la inteligencia á la vegada. Avuy nos toca parlar dels molts que, devant dels aspectes naturals y vius de les persones y de les coses, s'esplayen al seu gust manifestant lliure y únicament ses qualitats de interpretació, sovint ben superiors, no més que per les ganes de donar goig als ulls.

ESCENES DE COSTUMS

Fills d'aquesta disposició considerám tots los quadros de género; es á dir, los quadros que nostres vehins diuen senhe idees, als que 's dona importancia perque ab lo seu caràcter ja anecdòtic, ja documental, consignen una pila de datos sobre les costúms, los vicis, los sentiments, la naturalesa, fins la indumentaria que singularisa 'ls pobles á través de sos enaliments y decadencies, seguint lo curs de la civilisació.

Tots los temperaments y totes les aficions, que varien ab cada autor, trien en aquest camp lo punt de observació apropiat y des de ell los motius se desenrotllen y 'ls tipos s'animen tant si provenen del camp, com de la ciutat, com de les platges; tan si 's mouen entre parets com al ayre lliure, tant si viuen y treballen en mitg de les esplendors lluminoses del astre rey, com entre 'ls apagaments del cap-vespre ó les foscors de la nit.

Artistes hi ha qui pinten lo que veuen ab una honradesa exemplar, y altres que incapassos de sentir la veritat fantasien sobre 'ls temes naturals, estrafent no sols la expressió sino la forma de les coses d'una manera censurable.

A tots per un igual la naturalesa, la societat, los ofereix assumpto sense escatimarlos cap dels elements essencials que 'l componen. Los escenaris, la gent, lo color, la nota, lo concepte, l'ambient, sempre 's troben á disposició de l'artista; la veritat may ne fuig; la vida sempre hi palpita. Ara, la qüestió es ser dels elegits, tenir prou talent y sensibilitat pera identificar-se ab la escena, pera no dexarla escapar y descompondre la visió; y contar ab prous medis y ab l'

aspiració de interpretar-la sincerament en aquell mateix instant que vos ha impressionat y d'aquella mateixa manera que vos ha despertat l'interés.

Pera atenyer aquesta finalitat de segur que En Ramon Casas ha vist íntimament lo *ball* que 'ns ha pintat. Ab tot, confessem que al interpretar lo hasofert vacilacions y duptes, com vacilant y dup-tós es lo valor social del espectacle, ja que apesar de lo característich, de lo gráfich dels tipos, de la abundó de detalls y de les fineses de color que l'animen, no s'hi pot precisar allà ahon acaba la alegria y expansió familiars de vehinat y ahon comensa la immoralitat pública; allà ahon la caricatura bullanguera cedeix la plassa á la sátira més intencionada y penetrant. Enigmes que constituexen lo mérit principal del quadro.

Per l'estil, en Baixeras te d'haver sorprés infraganti aquell *festeig en la platja* tan intens y franch com lo valor de la llum y la vivració de la atmósfera que ompla l'espai, amarant desde les figures, ben plantades á primer terme á racés de la barca, fins á l'horitzó ahon lo cel y l'aygua confonen ses tintes que 's perden á l'infinit; y en Barrau te d'haver viscut entre aquells *fangadors* qui tenen l'ayre y la moren (los falta un xich de força) dels que capgiren la terra en les planes d'Olot.

També los que estudien tipos y observen escenes á porta tancada tenen que lluytar pera vencer. Quanta retensió no demostra lo trasllat á la tela d'aquell efecte, de gran potencia lluminica, que anima les fesomies dels *jugadors* d'en Graner, sempre tan plenes de ansietat, inquietut y febre? Quantes hores no haurá passat en Cusi *en lo taller* mirant y probant de arrencar á sa paleta l'ajust de la perspectiva, lo relleu y calitat dels cossos, la valoració dels tons y lo modelatge de la figura y obiectes, per arribar á traduhir la veritat més clara y neta que may?

Aquestes son les mostres de escenes de costums que hem trobat millor interpretades, per lo ben vistes, sense que axó vulga dir que no tinguen altres companyes, de les que citém ab gust: *En la Iglesia y Paseig*, de en Mestres; *Temps felis*, d'en Planells; *Melancolia*, d'en Tamburini; *Hores tristes*, d'en Anglada; *Primera comunió* y *Maynada*, d'en Perich (dexeble d'en Brull; que debutá molt trempadament) y *Un raig de sol*, d'en J. M. Xiró.

De les escenes de costums no vistes, sinó esmaginades, gayre bé no se'n aguanta cap (com que 'ls falta la base de la observació directa é in-

mediata que dona solidés á les altres). *La sortida del combregar del Liceo* quan la horrorosa catástrofe que omplí de dol á Barcelona, nos sembla que farà l'efecte de un dato apuntat de memoria á pesar de que en Juli Borrell l'haurà estudiat (puix hi ha algún fragment pictòric ben notable) si bé de lluny y fredament. Lo mateix passa ab les *escenas del port*, d'En Miralles; la intenció que hi dona y la elegancia y frescor ab que les vesteix poden agradar, mes no convencen y per idéntica rahó, potser encare més accentuada, nos hém adonat de que *Una melodia de Schubert*, d'En Francisco Masriera no ha convençut á ningú, ni al *gros públich* ni al *públich d'élite*. En aquesta obra, preparada ab gran artífici y bastanta fantasia, tot hi es convencional y desproporcionat. Lo gust de la composició, les figures, sa disposició, la calitat, lo sentiment del color, l'interés, la expressió, rés satisfá. L'autor hi fá gala de totes ses habilitats y recursos procurant atraure y dissimular la trampa; un moment tot brilla y enlluerna (fins lo títol y lo march) mes aviat ses pretensions s'estrellen y devant d'aquell *trompe l'œil* fallit un s'adona, com l'Alexandre de *Le Figaro*, de que les coses cambiarán forsosament si es que ja no han canviat; de que no hi ha motiu pera sublevar-se contra certes glories, ja que elles ocupan menos lloch de lo que un se creu, y encare que hagen tingut lo seu moment de novetat, fins de utilitat, no'n quedarà més que lo que'n quedi.

RETRATOS

Tant se val que sortint de parlar dels quadros ahon les figures desempenyen un paper tant principal diguém quelcom sobre 'ls quadros ahon la figura es l'element únich, encare que á nostre entendre deurien rodejarla, acompanyarla y donarli fondo altres elements que sempre posen á la persona retratada dintre una atmosfera escayenta y propia.

Los pintors que interpreten lo retrato á gust del consumidor, sense veurehi rés més que la fatxada ó la vanitat d'aquella persona que's vesteix de la festes y s'encarcara perque la familia, los amichs y admiradors, si'n té, lo contemplin curiosos com á qualsevol maniquí fat y enfardat, serán sempre pintors y may artistes.

Los artistes (vegis lo floret de retratistes francesos, alemanys é inglesos de reputació Europea) son los que's cuyden principalment de pintar

l'ánima, de transparentar lo carácter ó les inclinacions y gustos de les persones sense treure-les del seu medi natural, sense ferles aparentar rés més que lo que son. Axis es la única manera com lo retrato adquireix importancia y admet tots los tecnicismes, per nous y originals que sien.

Entre nosaltres, qui s'acosta més á retratar de aquesta manera es En Clapés, qui ab tot y presentarnos les figures en bloch, sense pulir, com parides avans d'hora, se'ns presenta enérgich é intencionat tan en la forma aspectral com en la visió tenebrista (primera mostra que ha granat á casa de les llevors escampades per aquesta nova escola.)

Fora d'aquets no hi ha més retratos notables que *Blondinette*, d'En Feliu de Lemus una nota encesa, un fosa d'or esmeragda y grana que no té desperdici y 'l d'un *Amich*, d'en Rusinyol, que tothom ha conegut apesar del descuyt aparent ab que está apuntat y de la sobrietat ab que li ha donat la pasta y la espresió necessaries.

J. C. y R.

LO FILL DEL REY

(RONDALLA GREGA)

Una vegada hi havia un rey que tenia un fill. Aquest rey havia fet ensenyar totes les ciencies al seu fill, menos la filosofia. Lo rey no volgué que la ignorés, y feu venir los filosofhs pera que li ensenyessen. Lo minyó's posá á estudiar, y aprenia tant que 'ls mestres no's cansavan d'alabar-lo. Lo rey tenia la costum d'anar cada dia á enterarse dels adelantos del seu fill. Los filosofhs no sabien com aponderar bastantament al rey les qualitats de llur dexeble.

Un día, lo rey aná á saber com marxava la llicó; veus-aquí que trobá 'ls mestres molt tristos. Lo rey los ne demaná la causa, mes ells no volgueren esplicarli de cap manera. Indignat lo monarca, los feu castigar terriblement y llavors se decidiren á donarlin la rahó.

—Com voliau que vos ho diguessen, rey y senyor nostre? Havém trobat en la filosofia que 'l rey vostre fill, á la edat de vintiu any, será mort per una bala.—

Al sentir açó, 'l rey caygué en basca. Quan hagué recobrat los sentits, començá á pen-

Tercera Exposició general de Belles Arts.

III

LOS PINTORS DE CASA

En lo darrer article senyalarem los pochs que donen transparència á les seves pintures, encarnant una idea, sia positiva sia alegórica, al fi y obecte de interessar la vista y la inteligencia á la vegada. Avuy nos toca parlar dels molts que, devant dels aspectes naturals y vius de les persones y de les coses, s'esplayen al seu gust manifestant lliure y únicament ses qualitats de interpretació, sovint ben superiors, no més que per les ganes de donar goig als ulls.

ESCENES DE COSTUMS

Fills d'aquesta disposició considerám tots los quadros de género; es á dir, los quadros que nostres vehins diuen senhe idees, als que 's dona importancia perque ab lo seu caràcter ja anecdòtic, ja documental, consignen una pila de datos sobre les costúms, los vicis, los sentiments, la naturalesa, fins la indumentaria que singularisa 'ls pobles á través de sos enaliments y decadencies, seguint lo curs de la civilisació.

Tots los temperaments y totes les aficions, que varien ab cada autor, trien en aquest camp lo punt de observació apropiat y des de ell los motius se desenrotllen y 'ls tipos s'animen tant si provenen del camp, com de la ciutat, com de les platges; tan si 's mouen entre parets com al ayre lliure, tant si viuen y treballen en mitg de les esplendors lluminoses del astre rey, com entre 'ls apagaments del cap-vespre ó les foscors de la nit.

Artistes hi ha qui pinten lo que veuen ab una honradesa exemplar, y altres que incapassos de sentir la veritat fantasien sobre 'ls temes naturals, estrafent no sols la expressió sino la forma de les coses d'una manera censurable.

A tots per un igual la naturalesa, la societat, los ofereix assumpto sense escatimarlos cap dels elements essencials que 'l componen. Los escenaris, la gent, lo color, la nota, lo concepte, l'ambient, sempre 's troben á disposició de l'artista; la veritat may ne fuig; la vida sempre hi palpita. Ara, la qüestió es ser dels elegits, tenir prou talent y sensibilitat pera identificar-se ab la escena, pera no dexarla escapar y descompondre la visió; y contar ab prous medis y ab l'

aspiració de interpretar-la sincerament en aquell mateix instant que vos ha impressionat y d'aquella mateixa manera que vos ha despertat l'interés.

Pera atenyer aquesta finalitat de segur que En Ramon Casas ha vist íntimament lo *ball* que 'ns ha pintat. Ab tot, confessem que al interpretar lo hasofert vacilacions y duptes, com vacilant y dup-tós es lo valor social del espectacle, ja que apesar de lo característich, de lo gráfich dels tipos, de la abundó de detalls y de les fineses de color que l'animen, no s'hi pot precisar allà ahon acaba la alegria y expansió familiars de vehinat y ahon comensa la immoralitat pública; allà ahon la caricatura bullanguera cedeix la plassa á la sátira més intencionada y penetrant. Enigmes que constituexen lo mérit principal del quadro.

Per l'estil, en Baixeras te d'haver sorprés infraganti aquell *festeig en la platja* tan intens y franch com lo valor de la llum y la vivració de la atmósfera que ompla l'espai, amarant desde les figures, ben plantades á primer terme á racés de la barca, fins á l'horitzó ahon lo cel y l'aygua confonen ses tints que 's perden á l'infinit; y en Barrau te d'haver viscut entre aquells *fangadors* qui tenen l'ayre y la moren (los falta un xich de força) dels que capgiren la terra en les planes d'Olot.

També los que estudien tipos y observen escenes á porta tancada tenen que lluytar pera vencer. Quanta retensió no demostra lo trasllat á la tela d'aquell efecte, de gran potencia lluminica, que anima les fesomies dels *jugadors* d'en Graner, sempre tan plenes de ansietat, inquietut y febre? Quantes hores no haurá passat en Cusi *en lo taller* mirant y probant de arrencar á sa paleta l'ajust de la perspectiva, lo relleu y calitat dels cossos, la valoració dels tons y lo modelatge de la figura y obiectes, per arribar á traduhir la veritat més clara y neta que may?

Aquestes son les mostres de escenes de costums que hem trobat millor interpretades, per lo ben vistes, sense que axó vulga dir que no tinguen altres companyes, de les que citém ab gust: *En la Iglesia y Paseig*, de en Mestres; *Temps felis*, d'en Planells; *Melancolia*, d'en Tamburini; *Hores tristes*, d'en Anglada; *Primera comunió* y *Maynada*, d'en Perich (dexeble d'en Brull; que debutá molt trempadament) y *Un raig de sol*, d'en J. M. Xiró.

De les escenes de costums no vistes, sinó esmaginades, gayre bé no se'n aguanta cap (com que 'ls falta la base de la obsevació directa é in-

mediata que dona solidés á les altres). *La sortida del combregar del Liceo* quan la horrorosa catástrofe que omplí de dol á Barcelona, nos sembla que farà l'efecte de un dato apuntat de memoria á pesar de que en Juli Borrell l'haurà estudiat (puix hi ha algún fragment pictòric ben notable) si bé de lluny y fredament. Lo mateix passa ab les *escenas del port*, d'En Miralles; la intenció que hi dona y la elegancia y frescor ab que les vesteix poden agradar; mes no convencen y per idéntica rahó, potser encare més accentuada, nos hém adonat de que *Una melodia de Schubert*, d'En Francisco Masriera no ha convençut á ningú, ni al *gros públich* ni al *públich d'élite*. En aquesta obra, preparada ab gran artífici y bastanta fantasia, tot hi es convencional y desproporcionat. Lo gust de la composició, les figures, sa disposició, la calitat, lo sentiment del color, l'interés, la expressió, rés satisfá. L'autor hi fá gala de totes ses habilitats y recursos procurant atraure y dissimular la trampa; un moment tot brilla y enlluerna (fins lo títol y lo march) mes aviat ses pretensions s'estrellen y devant d'aquell *trompe l'œil* fallit un s'adona, com l'Alexandre de *Le Figaro*, de que les coses cambiarán: forsosament si és que ja no han canviat; de que no hi ha motiu pera sublevar-se contra certes glories, ja que elles ocupan menos lloch de lo que un se creu, y encare que hagen tingut lo seu moment de novetat, fins de utilitat, no 'n quedarà més que lo que 'n quedi.

RETRATOS

Tant se val que sortint de parlar dels quadros ahon les figures desempenyen un paper tant principal diguém quelcom sobre 'ls quadros ahon la figura es l'element únich, encare que á nostre entendre deurien rodejarla, acompanyarla y donarli fondo altres elements que sempre posesen á la persona retratada dintre una atmosfera escayenta y propia.

Los pintors que interpreten lo retrato á gust del consumidor, sense veurehi rés més que la fatxada ó la vanitat d'aquella persona que 's vesteix de la festes y s'encarcara perque la familia, los amichs y admiradors, si 'n té, lo contemplin curiosos com á qualsevol maniquí fat y enfardat, serán sempre pintors y may artistes.

Los artistes (vegis lo floret de retratistes francesos, alemanys é inglesos de reputació Europea) son los que 's cuyden principalment de pintar

l'ánima, de transparentar lo carácter ó les inclinacions y gustos de les persones sense treure-les del seu medi natural, sense ferles aparentar rés més que lo que son. Axis es la única manera com lo retrato adquireix importancia y admet tots los tecnicismes, per nous y originals que sien.

Entre nosaltres, qui s'acosta més á retratar de aquesta manera es En Clapés, qui ab tot y presentarnos les figures en bloch, sense pulir, com parides avans d'hora, se 'ns presenta enérgich é intencionat tan en la forma aspectral com en la visió tenebrista (primera mostra que ha granat á casa de les llevors escampades per aquesta nova escola.)

Fora d'aquets no hi ha més retratos notables que *Blondinette*, d'En Feliu de Lemus una nota encesa, un fosa d'or esmeragda y grana que no té desperdici y 'l d'un *Amich*, d'en Rusinyol, que tothom ha conegut apesat del descuyt aparent ab que está apuntat y de la sobrietat ab que li ha donat la pasta y la espresió necessaries.

J. C. y R.

LO FILL DEL REY

(RONDALLA GREGA)

Una vegada hi havia un rey que tenia un fill. Aquest rey havia fet ensenyar totes les ciencies al seu fill, menos la filosofia. Lo rey no volgué que la ignorés, y feu venir los filosofhs pera que li ensenyessen. Lo minyó 's posá á estudiar, y aprenia tant que 'ls mestres no 's cansavan d'alabar-lo. Lo rey tenia la costum d'anar cada dia á enterarse dels adelantos del seu fill. Los filosofhs no sabien com aponderar bastantament al rey les qualitats de llur dexeble.

Un día, lo rey aná á saber com marxava la lliçó; veus-aquí que trobá 'ls mestres molt tristos. Lo rey los ne demaná la causa, mes ells no volgueren esplicarli de cap manera. Indignat lo monarca, los feu castigar terriblement y llavors se decidiren á donarlin la rahó.

—Com voliau que vos ho diguessem, rey y senyor nostre? Havém trobat en la filosofia que 'l rey vostre fill, á la edat de vintiu any, será mort per una bala.—

Al sentir açó, 'l rey caygué en basca. Quan hagué recobrat los sentits, començá á pen-

sar en lo que calia fer, pera evitarho. Lo primer de tot pagá y despedí los filosofhs, després d' açó enviá á buscar tots los mestres de cases de son regnat y 'ls feu construhir immediatament un palau prop de la mar. Aquella gent se posaren desseguida á cumplir la orde que 'ls donaven y al cap de quatre ó cinch dies 'l palau ja era fet. Llavors lo rey se trasladá en aquell edifici. Una volta instalat allí doná la orde, de que se li fes una gábia de vidre ab tots los montants d' or, y després una cadena tant llarga com fonda era la mar ab un ganxo d' or al cap de vall pera penjarhi la gábia. Axís que fou llesta li portaren al palau.

Lo rey estigué molt satisfet de la gábia que li feren. Cridá llavors á son fill y li va dir:

—Fill meu, Deu te benehexi com te benehexo ara jo, y fes lo que 't vaig á dir.—

—Pare meu, manéu lo que vulgáu que jo som aquí pera cumplir vostra voluntat.

Lo rey doná viurés á son fill pera vuyt dies y tota mena de llibres pera llegir. Lo feu entrar després dins de la gábia, y ell matex li tancá cuydadosament la porta, mes avans li digué: —Si en aquestos vuyt dies te passava alguna cosa no tens de fer més que bellugar la gábia perque se 'n adonin los guardes y llavors te farém pujar desseguida.—

Immediatament baxaren lo príncep al fons de la mar. Lo rey posá centinelles que vigilessen tots vuyt dies si 'l seu fill avisava que 'l pugessen. Lo príncep allí ficat llegía ara un llibre, tantost un altre. Aviat los tingué tots llegits, y ja no li quedava sino un llibre de Salms. Ba, ba, pensá, ja que encara no han passat los vuyt dies també llegirem aquest. Mentres lo llegía trobá un salm que 'l dexá embadalit; deya d' aquesta manera: *En la profunditat de la mar allí está vostra má Senyor!* Lo minyó se posá 'l dit al front y després d' un moment de rumiar digué: perque m' haig d' estar en lo fons de la mar si Deu es en tot lloch?

Sense esperar que acabessen de passar los vuyt dies feu senyal, perque 'l pugessen.

Avisaren al Senyor rey de que 'l seu fill havia fet senyal, y mitg espalmat se 'n aná á veurel cregut de que li havia succehit alguna desgracia. Lo príncep després de tranquil·lisar al seu pare li mostrá un llibre obert y li digué:

—Pare meu, llegiu aquest salm.—

Després d' haverlo llegit son pare li va dir:

—Be, y ara que pensas fer?

—Lo que jo penso es no tornar pas á baxar al fons de la mar.—

Lo rey se valgué de tots los medis pera convencer de tornar á ficarse á la gábia, mes no ho va poguer lograr.

—Es imposible, no vos puch complaure.

—Pero fill meu, donchs quines intencions tens?

Lo príncep li respongué:—Me 'n aniré á la iglesia.—Y desde llavors vá anar á la iglesia cada día.

Un dissapte, després de dinar anaren á véurel alguns dels seus companys, estantse ab ell fins á més de mitja tarde, de manera que 'l privaren d' assistir á Rosari, molt apesar seu. Quan foren fora se 'n aná á passejar un xich pera distreures de la pena que axó li feya. Mentres se passejava vegé venir un marxant qui anava sol y tot rondinant deya:—Maliatsia l' hora que he anat á Rosari, axó m' ha fet perdre una pila de pecetes que les hauria ben guanyades, vetaquí lo que n' he tret!

Axís que 'l príncep sentí lo que deya, cridá al marxant y li vá dir:—Quantes diheu que 'n heu perdudes de pecetes, que jo vos les donaré?

—Tantes mils n' hauria pogut guanyar—digué 'l marxant malhumorat.

—Donéume 'l vostre Rosari, li digué 'l príncep y jo vos donaré aquestes mils pecetas.

—Tampoch no 'n puch fer rés del Rosari, per mi sí que ja vos lo podeu ben quedar.

Lo príncep li doná les mils pecetes que havia perdudes; y llavors tot satisfet continuá son passeig. Lo marxant, com que caminava més depressa li passá devant. Tot de cop lo príncep sent un tiro y la bala passá bronzenta per aprop seu. Quan los del palau sentiren la detonació yaren correr á buscar lo fill del rey. Lo trobaren á terra desmayat. L' alçaren y quan l' hagueren retornat, 'ls vá dir:—Correu més endavant y veyeu si fulano (lo marxant) es per lo camí. Hi anaren y trobaren lo marchant en terra mort banyat en sa matexa sanch. Lo príncep complia justament los vintiun anys; edat perillosa segons li havien anunciat los filosofhs.

Llavors lo príncep explicá als seus pares lo que li havia passat pertocant al Rosari y al marxant. Los Reys qui veyeren en aquell fet una gracia especial del cel, feren celebrar un solemne ofici en acció de gracies á Deu y María Santíssima per haver salvat la vida del seu fill, y durant molts dies anaren al palau tots los po-

bres del regne á buscar la caritat que 'l mateix príncep 'ls donava.

Per la traducció: FRANAR.

ELS COROS CATALANS A MADRID

La obra d' En Clavé es una obra gran, que mereix totes les alabances que se n' han dit.

Y es així, perquè hi ha en la institució dels coros la realització d' un ideal ennobridor. La cultura espiritual, la educació sentimental dels obrers, dels desheretats de la fortuna, obligats á suar el seu bocí de pa de cada dia aferrissats del dematí al vespre en la lluita ab la materia, es la generosa y guapa aspiració que En Clavé sapigué fer pràctica y vividora ab la fundació dels Coros.

Per l' amor humà, per l' amor á Catalunya, están agraïts al insigne compatriota, y estimám ab tot lo cor la seva obra.

Per açó ens ha causat una grossa pena la excursió que 'ls Coros acaben de fer á Madrid.

No pensám pas que 'ls Coros no puguén anar á tot arréu, y per lo tant que no puguén anar Madrid. ¿Volen anar á Madrid, volen anar á Sevilla? Vagen á Madrid y á Sevilla. Però ahonsevulla que vagen, han d' acompanyarse sempre de tot lo que son, de tot lo que representen. Els Coros d' En Clavé son una gran, una sèria, una honoradíssima associació d' obrers catalans.

D' açó se n' han oblidat en los dies que han estat á Madrid.

Els obrers de Catalunya, els qui més durament que ningú paguen y pagarán entre nosaltres, (jab sang y ab miseria!) els horrors d' una guerra filla de la insensatesa dels cap-pares de la política madrilenya, anant á tocar la barbeta d' aquexa gent: els obrers catalans, els fills d' En Clavé, sumantse á les masses de brétols qui baladregen les ximpleries del passacalle de Cádiz; els Coros catalans no poguent fer surar á Madrid los *Nets dels Almogavers* y havent de guanyar els aplausos ab les estupideses (que si no fossen estupideses foren insults á Catalunya) del himne del fill d' En Manel del Palacio; els Coros d' obrers catalans, els qui guanyen lo pa en nostres tallers y fàbriques, fent á Madrid cumonía ab En Moret, l' enemich jurat de la industria de Catalunya, ens han causat una impressió deplorable.

A Madrid tot se corromp. Als nostres

coros d' En Clavé 'ls han convertit, mentre hi han sigut, en comparses del himne de la bestiesa nacional ab música d' En Chueca.

Als coristes que arreconant les cançons d' En Clavé, canten el *pasa-calle* de Cádiz, els madrilenys els deyen: *Eso, eso es!* Aquest *eso es* volia dir que alló altre, lo d' En Clavé, no 'ls anava. Y 'ls madrilenys, persones fines, de bons modos, anaven cridant als nostres coristes: *Eso, eso!* Pobret Clavé, com s' hauria avergonyit!

Ens ne planyém, perquè 'ns dol de debó y perquè creyém que 'ls escelents obrers catalans dels Coros, passada la agitació d' aquests dies, se 'n recordarán del paper que 'ls han fet fer, y davant de la memoria del insigne Clavé se 'n darán pena, y resoldrán no defallir una altra vegada, tenint ben present que ahon se vulla que vagen els Coros d' En Clavé no necessiten pera triomfar y ferse estimar y aplaudir, rebaxarse á hipòcrites falagueries de sentiments repugnants y perniciosos, sinó que basta á la hermosa é imponent dignitat de la obra que realisen, trobarse ab gent de prou cap y de prou cor pera compèndrela y sentir-la. Davant d' aquesta gent, son ridícols y degenerats els Coros del gran Clavé vociferant en obsequi de la gentussalla les notes de lletja forasteria del pas-doble de Cádiz, á quins acorts no s' fan sinó bogeries que costen á la nostra terra molta sang y molts diners.

MIRAMUNT.

INTRUSIÓ DEL ESTAT EN LA VIDA MUNICIPAL

CONFERENCIA DONADA EN LO «CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA»

SENYORS:

No vinch pas á fer política. Sé 'ls respectes que dech al reglament de aquesta honorable Associació, y sabéu vosaltres que en la premsa regionalista tinch un lloch propi ahon puch mourem ab tot desembrás pera aturar lo pas als malfactors qui pretenen acabar ab la patria, á qui só ofert mon cor, mon braç y ma vida. Però açó no ha d' ésser obstacle pera que en aquesta casa ahon ab tan de fervor se inventarien y 's veneren tots los tresors de Catalunya, pugám examinar los organismes locals que majors beneficis reportaren en los temps de llibertat de nostra terra, á fi de veure l' estat de postració en que viuen y la completa desnaturalització

à que han caygut, apesar dels conceptes de adulació hipòcrita ab que des de l' escambell de la política los arruxen y engallardexen.

La intrusió del Estat en la vida municipal es un fet de tal importància que vinch à dir que impideix tota iniciativa particular, y prostituheix, esterilisa y anula la acció dels Ajuntaments. A la vostra il·lustració no he de ofèndrela definint aquí lo que jo entench per Estat, puix apart de que aquest es un punt en lo qual tots los catalanistes sostenim una opinió idèntica, crech que no hi escaurien gens bé, en aquesta conversa amistosa que'm permeto ab vosaltres, entretenir-me en reflexions de caràcter doctrinal. En Santamaría de Paredes, que es un dels tractadistes castellans de més anomenada y que capvincle de afinitat te ab nosaltres, ha dit, d'acort ab les idees dominants à Madrid, que l'Estat es lo poder que defineix y garantisa l'Dret, ó la nació en quant declara y compleix la regla jurídica, ab lo qual se assignen al Estat funcions de capacitat directiva, ó de regularisació moral y social que està molt lluny d'exercir l'actual Estat espanyol. Hi ha una noció menos ideològica y menos abstracta, més adequada à la realitat y que es la que jo utilisaré en lo curs de aquest parlament, quina noció ns ensenya que l'Estat es la entitat govern qui usa y abusa del poder executiu, subordinant à ell la facultat de legislar. Si açó no fos pràcticament l'Estat à Espanya, no s'trobaria amenaçada la sua constitució per agressions successives y gosariam de una complexió jurídica, definitiva y permanent, en quan poden ésser fermanents y definitives les institucions humanes.

Com que'm proposo anar al cor de la qüestió y no fer un treball acadèmic, no perdré l'temps tampoch en explicarvos lo que per Municipi comprenen los autors de dret administratiu. Lo que fá al cas es significarvos la definició donada per la ley municipal vigent, la qual diu que es *Municipio la asociación legal de todas las personas que residen en un término municipal*. La definició seria més franca y més veritat dihent que es Municipi lo vehinat de un ó més pobles somesos à la ley que pera la sua administració los haja imposat lo govern; però havém de atèndrens à la versió oficial, y per ella notaréu la lleugeresa ab que les lleys se confeccionen, puix al redactarse l'article primer de la que avans he mencionat, ni sisquera sapigueren trobar una fórmula ben arrodonida que 'ls evitäs caure en la confusió de *Municipio y término*

municipal. Podrien haver substituït aquestes dues paraules darreres ab *término jurisdiccional* ó altres consemblants, mes los lleghistes d'Espanya tenen massa feyna en la gestació de la xerrameca que 'ls ha de donar celebritat, pera que s'preguen la molestia de redactar com cal los preceptes ab que 'ns arregleren y 'ns posen à les seves ordes. Tindrém, donchs, que essent les Corporacions populars anomenades Ajuntaments, la representació legal del Municipi, será vida municipal la activitat ab que 'ls Ajuntaments exerciscan aytal representació. Per consegüent, al referirme à la intrusió del Estat en la vida municipal hauré de puntualisar les relacions que 'ls Ajuntaments tenen ab los Governs, pera fer veure la intervenció indeguda, lesiva y corruptora que l'Estat se permet en aquexos organismes administratius.

Los ajuntaments, senyors, naxen ab un peccat original: lo de no ésser elegits directament per los pobles. Afirmo que no son elegits directament y no dich *conscientment*, porque es lo cert que la elecció dels regidors, ab tot y l'aparato cómic ab que fou infantat lo sufragi universal, no s'efectua per la selecció individual ó colectiva, lliure y espontànea dels electors, sino pels agents que 'ls Governen tenen escampats per tot arreu ahon la política de Madrid hi ha fet acòlits. Un home sol à les ciutats grans y un home sol en los pobles petits, escolleix, designa y mana 'ls regidors que s'han de elegir. En lo convencionalisme ab que s'han montat aquestes coses, resulta que en uns punts apareix lo Comité, es à dir, una associació de persones polítiques, y en altres punts una reunió de contribuyents com à entitats delegades del cos electoral qui proposen les candidatures; mes no ho creguèu pas; açó es una ficció, devant de aquell comité ó de aquella reunió de contribuyents hi há un home, un home sol, diputat ó agent de un diputat, ó aspirant senzillament à la influencia dels diputats, qui *ab initio*, desde l'primer instant de una convocatoria electoral, ja té pensats, preparats y compromesos als qui han de fer lo paper de regidors y als qui han de fer lo paper de proclamadors de una candidatura. Existexen algunes escepcions, no ho nego, pero son tant escasses, que si ho garrvellávam bé, no les admeteriam com à tals. Y com que aquell home sol, aquell amo improvisat y després establert definitivament, està lligat estretament ab los Governen; com que li es necessari que les persones qui sien elegides funcionin

à ulls cluchs, ab les orelles tapades y ab la consciencia adormida, á fi de no cumplir altra voluntat que la voluntat agena, que la voluntat dels governants, de aquí que 'ls Ajuntaments nexen ja ab la impotencia del esclau y sien un instrument manyach del Estat que tot ho agabella é incapacita.

No es estrany, per lo mateix, que la vida municipal resulte una impossibilitat pera 'l bé y que quede reduhida al mohiment de una màquina que sols funciona mentres lo motor la empeny. En demostració de lo que us esplico comensaré per analisar la obligació més independent, més propia y més principal que tenen los Ajuntaments. L' article 72 de la sua lley orgànica assenyala que es de la *exclusiva competencia de los Ayuntamientos* tot lo que pertoca á lo que comunment se entén per policia urbana y rural, y es tant de la sua exclusiva competencia que poden formar ordenances municipals pera concretar de un modo práctic y efectiu aqueixa atribució. Pero fixeuvos, senyors, en que la matexa lley disposa que les ordenances no son executives sense la aprobació del Governador, de acort ab la Diputació provincial y que en cas de discordia les aprobará 'l Govern ab la prèvia consulta del Concell d' Estat. Fixeuvos, además, en que si bé una jurisprudencia bastant repetida ha declarat que 'ls Ajuntaments al complimentar l' article 72 de la lley, procedexen en virtut de facultats discrecionals y que no hi há disposició que puga restringir ó limitar aquexes facultats, la matexa jurisprudencia ha assentat també que elles han de subgectarse als principis continguts en les lleys generals del pays, y aquestes, en materia de policia urbana y rural, son tantes, que dexe'n als Ajuntaments sense cap ni peus. Hi ha una lley y un reglament pera les obres públiques municipals; altra lley y reglament pera les carreteres y camins vehinals; altra lley y reglament pera la espropiació forso-sa; una altra pera l' axamplament de les poblacions; varies reals ordres de caracter general sobre alineació de carrers, classificació, amplaria y altura d' edificis; més reals ordres axís mateix de carácter general,—que vol dir ab manament forçós é ineludible,—sobre aceres y empedrats; reals ordres sobre construcció de clavegueres; una lley d' aygues; lleys y reglament sobre plantació d' arbres; reglament y Reals ordres referents á banys; Real Decret y reglament sobre Escorxadors; reals ordres sobre fires y mercats; reglament y reals ordres sobre serveys sanitaris;

lley é instrucció pera edificis municipals; lleys y reglament sobre vigilancia y guardes; lley y reglament general de Carreteres; reglament á que deuen subordinarse los establiments de vaques, cabres y ovelles; reglament pera 'l servey de carruatges públichs y moltes altres atribucions que s' es conferit á sí mateix l' Estat en despres-tigi de la *exclusiva competencia de los Ayuntamientos* en materia de policia urbana. A major abundament no fá gayre que 'ns amenaçaren ab una revisió y consegüent unificació de totes les ordenances municipals d' Espanya. De manera que la tal exclusiva competencia es ilusoria, puix en quan los Ajuntaments intenten donar un pas pera la millora, orde y sanejament de les poblacions respectives, se troben que no poden ferho á son arbitre porque l' Estat ha lligis-lat per son compte y res pot ferse que no sia arreglat á gust y conveniencia del Estat.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

(Seguirá.)

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—La expedició á Madrid, portada á cap per la *Associació de Coros de Clavé*, durant los dies 22 á 27 d aquest mes, no ha resultat tal com nos havien fet creure 'ls diaris. La Reyna Regent, y en Cánovas, y les colonies catalana, mallorquina, valenciana y aragonesa, foren los únichs que dexaren contents als coristes. Lo poble madri-leny no s' associá per res á les festes.

Artísticament considerada la expedició fou un fracàs; les millors obres d' en Clavé, obtingueren migrats aplaudiments ofegats per los que va obtenir lo xavacá cerca vila del «Cadiz» que 's cantá acompanyat d' una lletra que repugna als llabis catalans. Molts coristes se negaren á cantar-lo.

Tampoch economicament va obtenirse cap exit. Los productes foren 4800 pecetes recaudades en la festíval del *Retiro*, y 8500 en lo del velódrom y unes 5500 de donatius. Lo viatge dels coristes va costar mes de 30.000 pecetes.

L' entusiasme de que han parlat los diaris no ha existit mes que en la fantasia dels periodistes, donchs tots los actes resultaren frets, sense que cap visca trenqués l' apatía de la gent de Madrid.

Creyem que lo succehit inclinará als directors de la *As-sociació*, cap á terres ahon corren millors vents pera l' art de la terra catalana.

—Dimecres d' aquesta setmana aparegué penjat en una de les parets de la dependencia que te aquí á Barcelona, en lo carrer de Zurbano, la societat *Red telefónica inter-urbana del N. E. de España*, el següent

AVISO

La Dirección general de Correos y Telégrafos, en orden del día 23 de los corrientes, previene á esta sociedad que no

permitiendo las disposiciones vigentes el uso de los dialectos catalán y vascuence ni ningún otro, en los distintos servicios que se prestan por las líneas de la red, como son el de telefonemas y conferencias, ni otros idiomas que no sean el español, francés, italiano, portugués, inglés y alemán. tome las medidas convenientes para el exacto cumplimiento de dichas disposiciones.

Al peu d'aquesta orde tirànica la societat telefònica hi posà una afegidura que fins allà ahon bonament li esqueya era una protesta, anuncianthi, además, que la societat estava gestionantne la derogació.

Desseguida que 'l públich tingué notícia de la despòtica prohibició de la nostra llengua, corregué per tot Barcelona un moviment d'indignació. *El Noticiero Universal* y *La Publicidad*, la matexa nit censuraren ab terms d'alguna duresa la ordè de la Direcció general. Lendemà ne protestaren els altres diaris, fentho ab senyalada dignitat el *Diario de Barcelona* y *La Renaixensa*. El diputat per Vilafranca, senyor Elías de Molins envia á la Direcció general un telegrama massa piados dihent que seria bo derogar la desdixada orde.

Els elements catalanistes se posaren desseguida en moviment pera treballar contra l'afront que 's feya á la llengua catalana y 'ls drets del poble catalá. Ens consta que dits elements están resòlts á no desdir en la noble empresa.

De moment, han enviat telegrames á la Reyna Regent algunes de les corporacions catalanistes, entre elles la *Unió Catalanista*, la *Lliga de Catalunya*, la *Associació Popular Regionalista*, etc. La *Unió Catalanista* envia 'l telegrama en llengua alemanya, perque no li fou admés en la catalana, fent constar en lo telegrama aquesta circumstancia y motivant l'escriurel en alemany en la certesa de que á la Reyna li plau sa llengua nadiua tant com á nosaltres la catalana. El de la *Lliga de Catalunya* fou enviat en francès.

També en francès enviarem nosaltres el següent á la Reyna Regenta:

«A Sa Magestat la Reyna Regenta. Madrid.

Redacció del periódich LA VEU DE CATALUNYA acut soberana d'Espanya y Reyna de la Festa dels Jochs Florals de Catalunya impetrant intercessió contra orde odiosa Direcció general Correus y Telégrafos, interdient us llengua catalana que 'ns empenyém creure espanyola, á pesar de continuades proscripcions.

No 'ns admeten telegrames en catalá ni que sia pera la nostra Reyna.»

Les notícies de darrera hora son de que la ultratjanta orde será revocada.

La societat dels teléfonos donant una nova forma á la seva adhesió á la protesta dels catalans, ha fet posar en catalá 'l cartell en que dona compte del manament que li ha fet la Direcció de Correus.

—Ja no son sols los empleos que donen á Madrid los quins agabellen los castellans. Les preferencies per la gent de fora casa també les tenen los regidors de nostre Ajuntament, puix totes les places axis altes com baxes se van omplint de gent de la colonia. Les secretaries del Ajuntament y de la Alcaldia, la plaça d'Enginyer de Vialitat, entre moltes altres, fa ja temps que les usufructuen gent que cap interés tenen ni per Barcelona ni per Catalunya. Ara ab motiu de la mort del inoblidable Gaspar, s'ha donat *interinament* la plaça d'arxiver municipal á un tal Deleito, castellá completament desconegut á Barcelona. Es dir,

nostre Ajuntament ha fet lo crim de confiar un arxiu ahon tants testimonis acusadors hi te Castella, á un que si te sentit comú, ha de veure ab mals ulls que 's desempolsin molts documents de nostre arxiu municipal.

La gravetat del fet ha sigut esmentada per alguns regidors que 's proposen treballar pera que 'l càrrech d'arxiver siga concedit precisament á un barceloní.

Veurém si la política podrá mes que la conveniencia de Barcelona.

Ultimament la Corporació municipal ha pres el lloable acort d'amortisar la plassa d'arxiver, dextant l'arxiu confiat al intel·ligent y estimable Sr. Puiggari.

—Lo día 16 d'aquest mes morí á Berga lo jove sacerdot Mossen Pere Font y Rosal, benvolgut amich y company de causa y un dels mes esperançadors conreadors de la literatura catalana. A ell, fou deguda, en primer terme, la propagació dels ideals catalanistes entre 'ls estudiants del Seminari de Solsona y molta part del desenrotlló que van prenent en la comarca bergadana. No es estrany donchs, que sos amichs de Solsona li dediquessen uns solemnes funerals y que tots los periódichs de Berga vinguin ab sentits articles dedicats á sa memoria.

Al donar á nostres llegidors tan trista nova, los demanám preguin al bon Deu per la salut eterna de la ànima de nostre anyorat company y per que concedesca á sa apreciada familia lo balsam de la resignació cristiana, únich que pot consolarlos en aquestes tristes circumstancies.

—En la sessió celebrada 'l divendres al vespre en lo Centre Excursionista hi foren llegits dos importants treballs; del primer, obra del nostre estimat company de Redacció En Claudi Omar, poch podém dirne, primera, per açó mateix de ser company nostre, y, segona, perque 'ls llegidors de LA VEU DE CATALUNYA podrán ferne judici per ells matexos. L'altre fou una ressenya d'una excursió al Pich de Estats sumament interessant y escrita ab un catalá tant rich y ab un estil tant garbós y á bocins tant elevat que en mes d'un ocasió fou interrompuda la lectura per manifestacions de complacència que no podien reprimir els oyents. L'autor del treball era l'enginyer de la provincia de Lleyda y ardit excursionista Sr. Vidal.

—Nostre Ajuntament en sessió del dijous passat acordá posar enguany á la Galeria de catalans il·lustres, los retratos del Dr. Felix Torres Amat, Bisbe d'Astorga, y del igualadí D. Antoni Franch, quefè dels sometents en la batalla del Bruch. Les biografies s'han encarregat respectivament á D. Marián Batllés y D. Francisco Baradó y 'ls retratos als pintors D. Lluís Graner y D. Joan Brull.

—Han sigut reimpresos, per compte de la llibreria «L'Arxiu» de D. Joan Batlle, los «Goigs ab los que s'implorava lo socors dels Sants Protectors de Barcelona» en lo siti que en 1713, li tenien posat les tropes de Felip V.

—Ha mort á Girona 'l pare del Director de *El Correo de Girona* y estimat amich nostre, Sr. Adroher. Acompanyám al escelent confrare en son dolor y demanám al bon Deu un bon consol pera 'l seu cor ferit y la eterna gloria pera 'l malaguanyat difunt.

—Pera 'l càrrech de President de la Academia de Jurisprudencia y Llegislació ha sigut reelegit nostre estimat company de causa, lo distingit catedràtic de nostra Universitat, D. Joan J. Permanyer y Ayats. Pera 'ls demés càrrechs vacants, han sigut nomenats: D. Joan de Deu Trias y Giró, vice-president 1er; D. Narcís Verdager y

Gallís, tresorer; D. Guillem A. Tell, bibliotecari; D. Ildefons Suñol, secretari rer; y D. Lluís Durán y Ventosa, secretari 2on

—Lo dia 17 d' aquest mes lo *Centre Català* de Sabadell, celebrà una sessió literaria en la que 's llegiren treballs dels Srs Capmany, Saló, Durán, Bedós, Colomer, y Dimauró, que foren molt aplaudits. També obtingué bons aplausos la Sta. Grau que interpretà algunes composicions musicals y lo Sr. Torras que pronuncià un ben pensat parlament de gracies.

—Per iniciativa del Cassino de Granollers s' están fent treballs en aquella població, pera organisar un certamen científich-literari, quina repartició de premis tindrà lloch en la vinenta festa major.

—Lo diumenge, dia 17 del mes que som, un bon nombre de socis del *Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca*, visità als companys del *Centre Català* de Castelló d' Empuries. Catalanistes geronins y castellanins estrenyeren ab tal motiu los llaços de germanor que á tots nos lliguen quedant los primers molt satisfets dels obsequis de que foren objecte y de la marxa cada dia més progressiva del *Centre* castellaní

Euskaria.—Lo tribunal militar ha nomenat d' ofici advocat defensor de D. Sabí d' Arana, director que fou del *Bizkaitarra*, al capitá d' artilleria D. Vicents Eulate pera que defense al Sr. Arana en la causa que se li segueix per saposades injurries al exèrcit.

Galicia.—Llegim en un diari de Madrid:

«La Diputació provincial de La Coruña ha acordat imprimir á ses despeses lo notable códice *Crónica troyana*, escrit en llengua gallega en lo segle XIV.»

ESTRANGER

Alemanya.—Traduhim del *Journal des Débats* (París):

«Lo príncep de Bismarck continúa entretenant el seu desenfeynament tot rebent els homenatges de les delegacions dels diferents indrets del territori á les que dirigeix algunes frases falagueres sobres el llur pays, acabant ab alguns entenimentats concells que li dicten la seva gran experiència dels hòmens y de les coses. Ara darrerament han estat rebuts á Friedrichsruhe els Mecklemburgesos. En la allocució que 'ls va dirigir el príncep de Bismarck los donà una prova de que á pesar de la seva edat segueix sempre ab molta atenció la marxa dels successos polítichs, y que ni 'ls més petits senyals li escapen.

Després de parlar, ab respectuosa estimació del gran duch de Mecklemburg, y d' haver fet vots pera 'l seu restabliment, l' ex-canceller recordà que, des de la reyna Lluisa, han regnat les més bones relacions entre la Prussia y 'ls grans ducats. Sobres açó, digué textualment el príncep: «Me recordo del temps que quan trobava un de Mecklemburg per l' Orient, el considerava igual que un compatriota, sent aixís que no hauria pas esperimentat iguals sentiment envers los alemanys del Sur...»

Aquestes paraules no dexe de tenir importancia, dites sobre tot ara, que ab motiu de la celebració del 25e aniversari de la pau de Francfort, s' han manifestat vivament les tendències particularistes. De tal manera que á Munich elles han obtingut del govern bávar que aquesta solemnitat, qui deuria haver sigut una ardenta demostració á favor de la unitat alemanya, conservés un caracter exclusivament

bávar, fins al punt que ni solament un brindis fou dedicat al emperador y que era inútil cercar una bandera alemanya entre 'ls colors bávars enlayrats profusament.»

MORTUORUM

JOSEPH CERDÀ

Ab ell ha desaparegut d' entre nosalires l' últim y lo més caracterisat representat de la escola neo-clássica, importada aquí per Flauger en la pintura, y per Campeny en la escultura. Dexeble del ilustre mataroní, ha sigut sens dupte Cerdà, no sols qui més s' identificá ab les ensenyances rebudes de tan acreditat mestre, sinó lo qui més constantment les ha seguides.

No fou un geni, pero sí un artista de talent, qui 'ns ha dexat un bon nombre d' obres d' estatuaria religiosa no desprovehides d' escelents qualitats y testimoni d' una carrera llarga y laboriosa. Escultor durant molts anys del monestir de Montserrat, en temps del abat Muntades, tal volta es en aquella montanya ahon trovariam les més importants y que millor l' acrediten. En efecte, la figura de Jesús en lo despaig abacial, les del Apostolat del refetor dels monjos, lo gran faristol del chor, los velles de la cova, la estatua de Joan Garí y altres imatges de veneració ó sencillament decoratives que en pedra, fusta ó terra cuyta hi ha espargides en distints punts de aquella montanya, han merescut sempre los elogis de persones competents en escultura.

Ha mort pobre y vell. Durant los últims anys que ha viscut, en mitg del aïslament en que s' ha trobat, ab aquell entussiasme que no caducá may en aquest artista barceloní, català de bona mena, passava lo temps que li permetia la falta de salut, modelant algunes figures, últimes guspires d' una inteligencia que s' anava apagant.

Fou un bon subjecte en tota la estensió de la paraula; per açó esperam que en l' altra vida haurá trobat la deguda recompensa, com aquí trobà lo bon afecte de tothom qui lo tractà.

R. N. COMAS

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

LE REVEIL-RECUEIL MENSUEL DE LITTÉRATURE ET D' ART. Gand (Bélgica,) Abril 1896. S' hi conté un article de nostre estimat amic En Marius André, ahon després d' un rigurós inventari de la literatura actual de la Espanya castellana, fentne notar la estremada pobresa, que ni solament pot nomenarse decadència, si no que te 'l caracter d' una real importancia, parla de les lletres á Catalunya en los termes següents:

«Mes, si no hi ha moviment artístich y literari en les províncies espanyoles de llengua castellana, en cambi n' hi ha, y força interessant, á Barcelona. La Catalunya es unida política y administrativament al demés d' Espanya, però ha sabut conservar, igual que les províncies basques, ses costums, una part de la seva antiga llegendació, y sobre tot sa llengua. Els seus escriptors espresen continuament sós anyoraments, no pas platónichs, dels temps en que 'l llur

pays era un Estat independent; á Madrid acusen, y ab rahó, (*) de separatisme, als quefes del moviment catalá. La literatura catalana—quins principals monuments foren, en lo segle XIII, les obres del rey conqueridor y literat En Jaume, y les del prodigiós Ramon Lull, está, mercés en part á aquesta agitació política, en plena renaxensa. Darrera dels iniciadors y poetes de la primera hora, si es manifestada á Barcelona una joventut qui ha donat ja quelcom més que promeses. Vincent d' Indy coneix be als artistes y als poetes catalans y prou deu enrecordarse del acolliment entusiasta que trobá entre ells, quan, no hi ha gayre, vingué á Barcelona á dirigir una tanda de concerts clàssichs.

Entre les obres ara de poch sortides, citaré les poesies d' En Joan Maragall, y un llibre en prosa, *Anant pel mon*, d' En Rusinyol, qui es també un pintor molt original.

Finalment vos assenyalaré la inauguració, que's verificá'l 16 d' aquest mes, del *Teatre independent*, quin director s' ha imposat la tasca de fer conèixer á Barcelona les obres mestres dels teatres estrangers. Lo programa de la primera representació comprén *Les Revenants*, d' Ibsen, traduïda al catalá per P. Fabra y Casas-Carbó, precedida d' una conferencia per P. Corominas...»

LA RENAIXENSA. Barcelona, 23 de Maig: *A D. Frederich Rahola y Trémols, diputat de Vilademuls*, per Mario Godo. Es una carta oberta que'l nostre estimat amic Godo, envia al nou diputat per Vilademuls, Frederich Rahola, en la que ab afecte d' amic de debó y ab interès zelosíssim del be del districte que aquell representa y de la terra catalana tota, li fa la historia íntima de sa elecció, pera venir á parar en que l' elegiren molt de grat, no pas com á conservador, sinó com á fill de la terra que per son saber y per la llei que á n' ella li porta, ha de ser un representant verdader dels sentiments y de les necessitats del districte. Pensém que l' excelent Rahola no ha de menester recordatoris del dever que li pertoca segons la estimació que gosa y les esperances que 'ls patricis hi tenen. No obstant, li escau al zel patriota d' En Godo aquesta expansió que agramim nosaltres y que, de segur, agraphirá més encara l' amic Rahola.

Lo SOMETENT. Reus, 23 de Maig: *Joseph Yxart*, per D. P. C. Sentida recordança del eminent escriptor catalá ab motiu del primer aniversari de la seva mort.

LA REPÚBLICA NACIONAL. Tarragona, 24 de Maig: Aquest setmanari no s' ha quedat endarrera en l' afany noble de la premsa tarragonina pera honrar la memoria de son ilustre compatriota Yxart, en lo primer aniversari de la seva mort. Casi be tot el número li es dedicat, com se desprén de la indicació dels següents articles: *José Yxart Moragas*, per LA REDACCIÓN. *La valia personal de Yxart*, per Agustí Musté. *Mi ofrenda*, per Adolf Alegret. *Recuerdo íntimo*, (poesia) per Joseph M.ª de Barbará. *Las duas coronas*, per M. de Peñarubia. *Una carta*, per Joan Ruiz Porta. *Por el amor de Tarragona*, por Goye. *La procesión cívica en honor de Yxart*. Además inserta algunes composicions del ilustre fill que ab Tarragona ploren tots los devots de les glories catalanes y de la santa bellesa.

En lo mateix periódich notám: *Un notable obrero tarraconense*, per A. Aquest obrer notable se diu Joan Marrugat y Roig, y segons l' article canta, després de treballar en los tallers de construccions de carruatges de luxe de varies capitals d' Espanya, se'n aná á París á fer de l' ofici, mereixent ésser matriculat en la escola del mateix que te oberta l' Estat francès, á pesar de que 'ls estrangers no hi son admesos sinó en un deu per cent, y conseguint, además, y aquest ja es honor de debó ben extraordinari, endursen un any el tercer premi entre 'ls 6000 concurrents al concurs

anyal de la escola, y ara'l segon en lo concurs que acaba de celebrarse entre 'ls llorejats dels cursos professionals.

EL RENACIMIENTO. Tarragona, 25 Maig: *Número extraordinario dedicado á honrar la memoria de D. José Yxart y Moragas*. En la primera plana hi ha un bon retrato del plorat escriptor, y son de notar en lo text les composicions següents: *Dedicatoria*, per LA REDACCIÓN. *Un hijo ilustre de Tarragona*, per E. M. *En el aniversario del eminente escritor catalán José Yxart*, (poesia) per A. del Arco. Una carta sentidíssima d' En Narcís Oller, ab que avuy honram nos tres pàgines. *Tribut al nostre Yxart*, (poesia) per Ramon Masifern. *Yxart y Tarragona*, per Alfredo Opisso. *¡Yo también!* per Rafel Tous y Ferrá. *A la memoria de J. Yxart*, (poesia) per Benet de Santos. Un autógraf del Yxart pres dels apuntes que tenia fets d' una obra en projecte «Aygues-Bones», seguit d' una mostra estampada del començament de dita obra. *** per Lluís Via. *El primer aniversario*, per Adolfo Alegret. *L' enterro d' En Joseph Yxart*, per Francisco de Sojo.

DIARIO DE MATARÓ.—FULLA CATALANISTA. Mataró, 27 de Maig: *Als predicadors de Catalunya*. Traducció d' alguns versícols dels Fets dels Apóstols, ab intent de provar la consagració feta per Deu dels drets de totes les llengües pera la evangelisació. *Es inútil*, per J. Article ben xafat y flamejant de convenciment ab aquesta tésis: «... fassin lo que vulgan... res hi valdrá, ni mofes, ni insults, ni amenaces, ni res en fi.

«Lo Regionalisme avança á passos de gegant y sos avenços son y serán tant mes importants, quan més se fassi per destruirlo.»

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 23.

Es acabat lo pont de 25 metres de llum, que per compte de nostra Diputació s' ha construït sobre'l riu Congost en la carretera de La Garriga á Sant Feliu de Codines.

—Es acceptada la dimissió del governador de Barcelona, D. Valentí Sanchez de Toledo.

—S' ha constituït en aquesta ciutat un comité destinat á fomentar la concurrència d' expositors á la vinenta Exposició Universal de Bruseles.

Dia 26.

Nostra Diputació concedeix lo perdó de la contribució territorial als pobles de Puigreig y Veciana, demanat ab motiu de les pedregades que sofriren l' any 1895.

Dia 27.

Arriba á aquesta ciutat lo nou governador civil D. Eduart de Hinojosa.

—Aquesta Delegació d' Hisenda, per ordre de la Direcció general del Tresor Espanyol, entra en la sucursal del Banch d' Espanya, 3.500.000 pecetes que sobren després de cubertes les atencions de la provincia.

—Una comissió del poble de Gelida porta al distingit navier D. Joaquim Jover y Costas, lo titol de fill adoptiu que li concedí l' ajuntament de la esmentada població en agraphiment dels molts favors que'n te rebuts. Lo Sr. Jover regalá en agraphiment 15.000 pecetes á aquell municipi, pera ajudar á la conducció d' aygues, y la construcció del campanar, milliores necessaries per dit poble.

(*) Ab açó de la rahó no hi passém, excelent amic. Pot-ser tenim raó; però consti que no'n volém ser.